

Waarom een Peuter/kleutergroep in jenaplanbasisschool Jeanne d'Arc

Inleiding

Al geruime tijd constateren meerdere instanties en onderwijsinstellingen ³, dat er in toenemende mate een kloof bestaat tussen datgene dat wordt verwacht van kinderen in de leeftijd 4 tot 6 jaar, en datgene dat de samenleving deze kinderen kan bieden in de eerste vier levensjaren. Het gaat daarbij expliciet over de aansluiting tussen de ontwikkeling van het kind in de eerste vier à zes jaren met het basisonderwijs. Dit beeld wordt versterkt zichtbaar in wijken met een hoge armoede, hoge werkloosheid en laag opleidingsniveau. Deze ontwikkeling wordt ook in andere Europese landen ervaren. Zo is in Denemarken in mei van dit jaar een pilot begonnen waarin kinderen vanaf 1 jaar, die opgroeien in een achterstandswijk verplicht worden om 25 uur per week naar de kinderdagopvang te gaan. Dit is aangenomen bij wet. Als kinderen geen gebruik maken van deze gratis mogelijkheid, verliezen zij hun kinderbijslag. Er is veel kritiek op dit beleid en de mate van verplichting. De intentie achter de oplossing is hetzelfde: Kinderen gedegen kansen bieden om achterstand in de ontwikkeling van jonge kinderen in achterstandswijken bij te lopen en/of te voorkomen.

Om een antwoord te geven op de ongelijke start van kinderen in de basisschool heeft jenaplanbasisschool Jeanne d'Arc een peuter/kleutergroep voor 3-5-jarigen toegevoegd aan haar aanbod. Een voorziening waarbij participatie van ouders voorwaardelijk is. Stimuleren van taal- en sociale ontwikkeling staat centraal. Voor peuters ter voorbereiding op de basisschool. Voor kleuters ter verdieping van het aanbod op school.

De voorgeschiedenis van de Community School

In 2015 is besloten het concept Jenaplan weer stevig voort te zetten op de Jeanne d'Arc. Juist omdat de grondbeginselen van deze traditionele onderwijsvernieuwer ondersteunend kunnen zijn aan de populatie kinderen op school. Daarom heeft de school toentertijd de ambitie en visie als volgt geformuleerd;

Kinderen willen altijd leren en daarom ben je op Jenaplanschool Jeanne d'Arc eigenaar van je eigen leerproces. Hier ontwikkel je talenten, blij je gemotiveerd en succesvol! Door dit proces met elkaar te delen, verrijk je elkaar. Ieder uniek en samen sterk!

Talentontwikkeling en het volle potentieel van kinderen staat centraal. Eigenaarschap van eenieder in de school als gemeenschap is essentieel. Kinderen worden gestimuleerd om hun talenten zichtbaar te maken, te ontwikkelen en te verzilveren. En dat gebeurt door samen te werken met elkaar, de leerkracht, het kind en de ouders binnen educatief partnerschap.

In 2017 wordt een wijkanalyse gemaakt, Wijkpartners concluderen naar aanleiding van deze analyse dat de handen ineen geslagen moeten worden om de inspanningen die gedaan

worden ook te laten resulteren in een positieve verandering in de wijk waardoor de omgeving van de kinderen stimuleert tot ontwikkeling.

In 2018 wordt PACT WEST opgericht waarin deelnemers zich committeren om de wijk dubbel duurzaam te ontwikkelen. Duurzaam op het fysieke vlak en duurzaam in groei en ontwikkeling van de bewoners. In dit PACT kiest de Jeanne 'd'Arc er voor om actief te gaan werken aan een goede start voor alle kinderen. In samenwerking met alle partners die daar een positieve bijdrage kunnen leveren. Het ontwikkelen van de Community School wordt gestart. Een school voor kinderen van 0-14/16 jaar.

De Community School heeft de intentie te werken vanuit de kracht van een gemeenschap. Een leefgemeenschap waar kinderen, ouders en professionals elkaar kennen. Met elkaar leven, vanuit openheid, solidariteit en vertrouwen. Jenaplanbasisschool Jeanne d'Arc en de kinderdagopvang zijn een eenheid en een geoliede machine. De twee organisaties werken samen, als één. Richtinggevend vanuit dezelfde waarden, visie en daadkracht. Er is sprake van een sterke synergie. Iedereen kent elkaar, de gezinnen waarin de kinderen opgroeien en weten wat daar nodig is om ouders toe te rusten hun kinderen adequaat te ondersteunen en begeleiden. De Community School biedt ouders hulp waar nodig. Dit gebeurt door nauw verbonden samen te werken met diverse organisaties zoals de GGD, de gemeente, de bouwvereniging en maatschappelijk werk. De lijnen zijn kort. De procesbewaker en dagelijks leiding stellen samenwerking centraal, durven creatief te denken met betrekking tot mogelijkheden en zoeken oplossingen voor moeilijke en uitdagende vraagstukken. Jenaplanbasisschool Jeanne d'Arc en de kinderdagopvang zijn een centrale plek waar kinderen kennis maken met kunst, erfgoed en media. Er is een hechte samenwerking tussen de school, de kinderdagopvang en partners in de wijk om dit aanbod tijdens en na schooltijd te realiseren en laagdrempelig te maken. Het is vind-en broedplaats voor ondersteuningsvragen. Er is een breed aanbod van scholing, cursussen en activiteiten gericht op de basisveiligheid van ieder gezin. Het aanbod is zowel voor volwassenen als kinderen. Het helpt hen zich voor te bereiden op een wereld die er nu nog niet is (De Zaanse Agora; Peter Steenhuis) waarbij voorzieningen laagdrempelig zijn. Ouders (en hun kinderen) worden geholpen om daar te komen. Samengevat betekent dat: De wens en noodzaak om kinderen vanaf 0 jaar die goede start te geven die zij nodig hebben is nadrukkelijk aanwezig in Tilburg-West, specifiek in de wijk 't Zand. De Community-school is een centrale plek in het leven van kinderen van 0-14/16 jaar. Een voorziening die geworteld is in de wijk in de stad, waar een nauwe samenwerking is met kinderopvang, gezondheidszorg, welzijnswerk en culturele voorzieningen. Het is een onderdeel van een groter geheel waarin kinderen al vroeg gezien en gekend worden en waar een gezamenlijk gevoel van urgentie en verantwoordelijkheid wordt ervaren. Waar men weet wat er nodig is om ieder kind te ondersteunen.

De legitimering voor de peuter/kleutergroep

Dat kinderen op jonge leeftijd de grootste ontwikkeling doormaken in taal-en rekenvaardigheden is niet alleen een hypothese maar (internationaal) onderzoek maakt het

tot een constatering. Het betekent dat deze groep kinderen veel aandacht nodig heeft om de vaardigheden en hoge verwachtingen waar te kunnen maken en om te zetten in een gedegen ontwikkeling. Internationaal onderzoek laat zien dat een kwalitatief hoogwaardig pedagogisch aanbod voor deze leeftijdsgroep positieve effecten heeft op zowel de korte als lange termijn ⁴. Hoe dat het kwalitatief hoogwaardig pedagogisch aanbod eruit moet zien verschilt in de vele onderzoeken. Wel is een trend te zien in andere landen om ons heen, waar de start van kleuteronderwijs verschuift naar de leeftijd van 2/3 jaar. Onderzoeken naar de effectiviteit van een Vroeg-en Voorschoolse Educatie (hierna afgekort als VVE) in relatie tot de ontwikkeling van het kind zet duidelijk een kanttekening. Er wordt namelijk geconcludeerd dat, in brede zin, niet bewezen wordt dat VVE-programma's direct bijdrage leveren aan verbetering in de ontwikkeling van het kind. Wel worden er twee belangrijke nuances in deze onderzoeken aangebracht: Allereerst dat het afhankelijk is van de kansen die een kind in deze eerste levensjaren geboden worden. Er is namelijk een verschil in effectiviteit die gemeten wordt tussen kinderen uit hoogopgeleide modale gezinnen en laagopgeleide gezinnen onder de minimumgrens. En als tweede blijkt uit diezelfde onderzoeken dat kinderen uit kinderdagverblijven een cognitief betere start maken wanneer zij in stromen in de kleuterklas dan kinderen uit peuterspeelzalen. Dit blijkt ook na controle van achtergrond variabelen. Slechts een VVE-programma draagt dus weinig bij aan de ontwikkeling van kinderen, aldus het Kohnstamm Instituut en de NRO ². De praktijk bevestigt het verschil in niveau tussen kinderen die wel en kinderen die geen kinderdagverblijf/-opvang hebben bezocht. De pilot De Community-school wil een antwoord zijn op de vraag hoe we in deze wijk en in deze stad vorm kunnen geven aan het 'bevoorwaarden' van kinderen op dat zij als sterke jongeren een kansrijke toekomst tegemoet treden. Dit statement brengt de volgende essentiële vraag met zich mee:

Hoe creëren we een omgeving waarin kinderen de kans hebben zich optimaal te ontplooiën?

Kinderen hebben een natuurlijke drang om te leren en te communiceren. Dat lukt het best wanneer ze zelf dingen mogen ontdekken en wanneer ze zich mogen uitdrukken met méér dan woorden. Want kinderen zijn geboren onderzoekers en beschikken over wel honderd talen. De pedagoog Loris Malaguzzi ontwikkelde in Noord-Italië samen met oudergroepen een pedagogiek die de vaardigheden en het potentieel van kinderen op een respectvolle manier aanboort. Jenaplanbasisschool Jeanne d'Arc is een school waarbij het functioneren als een leefgemeenschap de intentie is. Een school waarbinnen ouders en leerkrachten samenwerken om kinderen maximaal te ondersteunen om tot ontwikkeling te komen. In de stad Reggio Emilia in Italië is in de jaren negentig een werkwijze ontwikkeld die uitgaat van zelf-ontdekkend leren waarbij het stimuleren van competenties van kinderen in de leeftijd van 0-6 jaar centraal staan. De visie van dit concept komt goed tot uiting in het volgende citaat van Ellen Rutgeerts van de Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen: "De Pedagoog Loris Malaguzzi stelt dat een kind is omgeven door drie pedagogen: Andere kinderen als eerste pedagoog, volwassenen, ouders en leerkrachten als tweede pedagoog en de omgeving (de ruimte waar het kind zich in bevindt) als derde pedagoog." Naast leren in wederkerigheid sluit de derde pedagoog een-op-een bij de pijlers van de Community-school, namelijk dat een kind ruimte dient te krijgen om zichzelf te ontwikkelen.

Ruimte in fysieke zin, maar ook ruimte als in vertrouwen. De vraag die echter gesteld wordt is hoe er in Tilburg-West die ruimte gecreëerd kan worden om kinderen in hun ontwikkeling maximaal te ondersteunen, rekening houdend met de achtergrond en cultuur van kinderen. Om vervolgens te werken aan het aantrekkelijk en urgent maken van deze ruimte, om het bestaan van de ruimte bij de doelgroep te krijgen en de doelgroep bij de Community School.

Wat is er nodig?

Cultuur is een aspect in de ontwikkeling waar veel van onze kinderen niet automatisch mee in aanraking komen. De school, de wijk en de stad kunnen hierin het verschil maken. Kinderen hebben vele talenten en zij verdienen een omgeving waarin zij die talenten kunnen ontplooiën. Vanaf hun geboorte hebben zij het recht in een omgeving te zijn waar zij geprikkeld en uitgenodigd worden om deze talenten ten volle te vormen en te benutten.

Respect voor keuzes van ouders betekent ook 't volgen van kinderen en ouders, vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid! Niet alleen monitoren maar juist de samenwerking tussen de kinderopvang, gezondheidszorg, consultatiebureaus, welzijnswerk en culturele voorzieningen is essentieel. Door die samenwerking ontstaat de verbinding tussen kinderen, hun ouders, betrokken professionals en de wereld. Samen staat men sterker, is er oog voor het kind en de wijk. De school dient in dit verband gezien te worden als een instituut dat kinderen vanaf 0 jaar mede kan ondersteunen.

We hebben een vloeiende overgang nodig van peuteropvang naar kleutergroep waarin kinderen de verdiepende ondersteuning krijgen die zij nodig hebben om een goede start te kunnen maken. In een groep van maximaal 16 kinderen (8 peuters, en 8 kleuters) wordt een pedagogisch sterk aanbod geboden door pedagogisch medewerker en leerkracht. De groep is toegankelijk voor alle kinderen. Als er geen financiële middelen bij ouders zijn om deel te nemen aan de peuteropvang zoeken we creatief naar oplossingen om deelname mogelijk te maken.

BRONNEN

- 1 De staat van het onderwijs, Inspectie van het onderwijs (2018), bladzijde 55.
- 2 Lees in dit licht bijvoorbeeld het rapport Veen, A. & Leseman, P. (red.) (2015), Pre-COOL cohortonderzoek. Resultaten over de voorschoolse periode, Rapport 932, Amsterdam: Kohnstamm Instituut. Of Slot, P.L. (2014). Early childhood education and care in the Netherlands: Quality, curriculum and relations with child development. Utrecht: Universiteit Utrecht, academisch proefschrift. Bovendien worden deze conclusies ook onderschreven en herkend door de Onderwijsraad, zie Ledoux, G., Blok, H., & Veen, A. (2015) Acquis basisonderwijs en onderwijs aan het jonge kind; adviezen en verkenningen van de Onderwijsraad tussen 2002 en 2014. Rapport 931, Amsterdam: Kohnstamm Instituut.
- 3 Waaronder instellingen zoals de Onderwijsraad, Kohnstamm Instituut in samenwerking met universiteiten van Nijmegen, Amsterdam en Utrecht. Ook zijn er meerdere onderzoeken te vinden via het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) die dit onderschrijven.

- 4 KennisRonde, Christa Teurlings in samenwerking met meerdere experts van verschillende instellingen. Zie hiervoor <https://www.nro.nl/wp-content/uploads/2016/09/083-Antwoordformulier-Centrale-Eindtoets-en-CITO-eindtoets.pdf>.